

Илија ПСАЛТИРОВ

ИНВЕСТИЦИИТЕ, НИЕ И ОСТАНАТИТЕ

Директните странски инвестиции се една од клучните компоненти за развојот на секоја економија, па така и на нашата. За жал, фактите говорат дека Македонија е на дното од европските држави според вредноста на странски инвестиции, што се должи на повеќе фактори но, пред сè, на лошите политики и немањето политичка волја, иако во изминатиот период беа донесени неколку важни документи за поттикнување на влезот на странски инвестиции во земјава.

Така, според акциониот план за реализација на мерките од Програмата за поттикнување инвестиции во Република Македонија, донесена во мај 2004 година од страна на претходната Влада, предвидени се следните приоритетни мерки: забрзување на процесот на регистрација на деловните субјекти, што во основа и се направи со едношалтерскиот систем. Потоа следува унапредувањето на трудовото законодавство, преку олеснување на добивањето работни дозволи и визи, па полесниот пристап до земјиште и добивањето градежни дозволи, како и зајакнувањето на капацитетот на царинската администрација.

Во втората група приоритети спаѓаат намалувањето на корупцијата, поткупот и сивата економија, зголемувањето на транспарентноста и конзистентноста на држав-

ната администрација, подобрувањето на комуникациите со приватниот сектор, подобрувањето на судскиот систем, како и на банкарскиот, односно финансискиот сектор, подобрувањето на корпоративното работење, намалувањето на ригидноста на пазарот на трудот. Следни приоритети во Програмата се подобрувањето на даночната администрација и на инспекциските служби, унапредувањето на конкуренцијата, заштитата на правата од интелектуална сопственост и контролата на квалитетот.

Ако на сите овие мерки се додаде и посветеноста на новата Влада, преку своите двајца потпретседатели одговорни за привлекување странски инвестиции и најавата за реформирање на Агенцијата за странски инвестиции во бренд-агенција "Инвест Македонија", можеме ли да бидеме барем малку поголеми оптимисти во поглед на зголемувањето на странските директни инвестиции!? Сепак, да им се вратиме на фактите. Според податоците на УНЦТАД (Конференцијата на ОН за трговија и развој), странските директни инвестиции на глобално ниво бележат драстичен скок во 2005 година, за разлика од 2004 година, а тој тренд се провлекува и во 2006 година. На пример, во 2005 година порастот бил 29 отсто или околу 760 милијарди евра, за разлика од 2004 година кога порастот бил 27 отсто.

Годинава се очекува порастот да биде над 30 отсто. Само во земјите во развој порастот бил 22 отсто или околу 280 милијарди евра. Во регионот на Југоисточна Европа во 2005 година се вложени околу 10,3 милијарди евра. Ако се осврнеме кон нашата земја и кон соседството, евидентна е разликата меѓу нас и останатите. Во изминативе три години во Македонија се влезени само околу 292 милиона евра и тоа 80 милиони евра во 2003 година, 130 милиони евра во 2004 г. и околу 82 милиона евра минатата година, а за годинава не се очекува драстичен скок на инвестициите, затоа што едноставно ги нема.

Според овие бројки, ние сме на исто рамниште со најнеразвиените африкански држави, што секако не е податок на кој ладнокрвно треба да гледаме. За разлика од нашата држава, другите земји од регионот се покажаа како поинтересни за странските инвеститори. Во Југоисточна Европа најмногу странски директни инвестиции биле насочени кон Романија и Бугарија, кои од почетокот на 2007 година ќе бидат нови членки на Европската унија. Во Бугарија, на пример, од 2003 до 2005 година приливот на странски капитал изнесува околу 6,5 милијарди евра, во Романија се инвестирани 12,5 милијарди евра, а во Хрватска како земја кандидат за влез во ЕУ влегле околу 4,15 милијарди евра. Но,

овие земји, исто така, се и извозници на капитал, односно имаат и свои значајни инвестиции во странство.

Нашите непосредни соседи, пак, Србија и Албанија, се далку пред нас во поглед на износот на привлечни странски инвестиции. Во Србија, во последните три години се инвестирани повеќе од 3 милијарди евра, а се очекува до крајот на годинава таа бројка да достигне 3,35 милијарди евра. За истиот период во Албанија се инвестирани околу 640 милиони евра, а во Босна и Херцеговина околу 1 милијарда евра. Дурри и Црна Гора, која од неодамна е независна држава, може да се пофали со драстично зголемување на директните инвестиции, кои во најголема мера се сведуваат на вложувања во туризмот, но и на продажба на странски инвеститори на некои од државните претпријатија, кои се во процес на приватизација.

Сите претходно наведени бројки потврдуваат дека состојбите во регионот не можат да бидат алиби за малиот број странски вложувања кај нас, затоа што се потврдува дека сите други соседни земји, под истите услови, успеале да привлечат многу повеќе странски капитал.

Проблемот дефинитивно треба да го лоцираме кај нас, но истовремено да бараме и решенија за негово надминување, а нема време за губење.